Tadeusz Jarawka

Stemple utajnione używane w pierwszych miesiącach istnienia Generalnego Gubernatorstwa (GG)

Na wstępie przypominam w bardzo dużym skrócie kilka dat i faktów związanych z organizacją Niemieckiej Poczty na okupowanych ziemiach polskich, aby wyjaśnić różnicę pomiędzy różnymi rodzajami poczt niemieckich w GG. 13.09.1939 Rozporządzeniem Ministerstwa Poczty Rzeszy Niemcy przystąpili do organizacji struktur pocztowych. Tego dnia została powołana **Niemiecka Poczta Służbowa Polska** (Deutsche Dienstpost Polen, DDPP). Kilka dni później na rozkaz Hitlera DDPP została przemianowana na **Niemiecką Pocztę Służbową Wschód** (Deutsche Dienstpost Osten, DDPO) [1]. Zadaniem jej było zabezpieczenie budynków, urządzeń, inwentarza, materiałów pocztowych i telekomunikacyjnych oraz uruchomienie sieci pocztowej i telekomunikacyjnej dla władz i instytucji niemieckich, a później i ludności cywilnej.

Początkowo planowano stworzyć w Łodzi stolicę GG, lecz determinacja miejscowych Niemców, wsparta działaniami miejscowych niemieckich czynników partyjnych i gospodarczych legła u podstaw decyzji Hitlera o wcieleniu miasta do Rzeszy. Uroczyste ogłoszenie tego aktu nastąpiło 7.11.1939. Siedzibę generalnego gubernatora przeniesiono z Łodzi do Krakowa, a Łódź została włączona do Rzeszy pod nazwą Litzmannstadt [2].

Po całkowitym zajęciu Polski i proklamowaniu Generalnego Gubernatorstwa 26.10.1939 roku, generalny gubernator dr Hans Frank wydał 31.10.1939 rozporządzenie na podstawie którego 15.11.1939 powołano **Niemiecką Pocztę Wschód** (Deutsche Post Osten, DPO), która przejęła cały majątek i wszelkie prawa przedwojennego przedsiębiorstwa państwowego Polska Poczta, Telegraf i Telefon. Kierownikiem DPO został mianowany dr Richard Lauxmann, któremu podporządkowano Zarząd Poczt i Telekomunikacji na terenie całego GG. Siedziba Kierownictwa DPO mieściła się w Krakowie przy ul. Wielopole 19, przemianowanej na Poststrasse [2]. Po powołaniu DPO poczta służbowa DDPO nie uległa likwidacji, ograniczyła tylko swoją działalność do obsługi urzędów, poczt polowych (Feldpost i SS-Feldpost) i innych jednostek niemieckich. Nowo tworzone placówki DPO przejmowały stopniowo od DDPO obsługę pocztową ludności [3].

Dla utajnienia nazwy miejscowości nadawcy przesyłek urzędowych DDPO wykonano gumowe stemple, które oprócz nazwy „Deutsche Dienstpost Osten" i w środku godła Rzeszy, miały w wyróżniku utajniony numer administracyjny (Dienstpost Tarnstempelnummer). **Do tej pory znanych jest jedenaście stempli typu 1**, z których tylko 9 można przypisać do GG. Te utajnione numery zostały bardzo szybko rozszyfrowane, dlatego późniejsze przesyłki (już od października 1939) posiadały obok utajnionych stempli dodatkowe pieczątki z nazwą miejscowości nadania przesyłki. Stemple te przestały być całkowicie używane po wprowadzeniu do użytku „normalnych" stempli DPO z nazwą miast.

Znane stemple utajnione <u>typu 1 z numerami administracyjnymi:</u> Łódź 10, Poznań 21, Gniezno 23, Jasło 69, Miechow 72, Rzeszów 73, Jaroslau 74, Myślenice 76, Zakopane 77, Sandomir 78, Sanok 79. Po włączeniu Łodzi do Rzeszy, utajniony stempel Łodzi nie był już w użyciu. Poznań i Gniezno nie były nigdy w GG. Poznań został włączony do Rzeszy 10.09.1939, a Gniezno 26.10.1939. Na il. 1 pokazano przykładowo dwa stemple typu 1: 76 - Myślenice i 79 - Sanok.

il. 1 - Stemple typu 1: 76 - Myślenice i 79 - Sanok

Do dzisiaj znane są w GG tylko 4 stemple utajnione typu 2 z numerami administracyjnymi: Tarnów 62, Chrzanów 65, Neumarkt/Dunajec 66 i Mielec 70. Chrzanów włączono 20.11.1939 do Rzeszy pod nazwą Krenau. Po tym terminie stempel ten nie był już w użyciu. Na il. 2 pokazano przykładowo dwa stemple typu 2: 62 - Tarnów i 66 - Neumarkt/Dunajec.

Nie opisuję różnic pomiędzy stemplami typu 1 i 2, bo na przedstawionych ilustracjach są one dla każdego oczywiste.

il. 2 - Stemple typu 2: 62 - Tarnów i 66 - Neumarkt/Dunajec

Nie jest wykluczone, że istnieją jeszcze inne stemple typu 1 i 2 z utajnionymi numerami z okresu działalności DDPO. Niestety mimo wieloletnich poszukiwań nie udało mi się znaleźć innych, niż te z numerami wymienionymi w artykule. W tym miejscu prośba do czytelników: może ktoś znajdzie w swoich zbiorach podobne stemple z innymi numerami i w nawiązaniu do tego skromnego artykułu podzieli się tymi odkryciami.

Na zakończenie chciałem przypomnieć, że wiele utajnionych stempli znajduje się w rękach prywatnych. Walory z tymi stemplami są rzadkie, co wykorzystują fałszerze do produkcji kompletnych fałszerstw całostek i listów. Dlatego w razie wątpliwości zalecam takie walory poddać dokładnym badaniom przez uznanych ekspertów od GG.

Publikacje:
[1] Poczta w GG, (online), <https://generalgouvernement.pl/filatelistyka/historia-poczty-w-gg/>, (dostęp 15.05.2020)
[2] Łodź w GG, (online), < https://de.wikipedia.org/wiki/%C5%81%C3%B3d%C5%BA>, (dostęp 15.05.2020)
[3] Dr Hermann Schulz, Deutsche Dienstpost 1939-1945 Handbuch und Stempelkatalog, Neue Schriftenreihe der Poststempelgilde „Rhein-Donau" e.V. Heft Nr. 15, Oktober 1954, str. 66-78